

Grupper, enes i saadanne nationale Foretagender. Vi vare en Del Rigsdagsmænd af forskellige Partier paa en Tur oppe i Simsfjorden, og det var en Fornøjelse at se, hvilken forsonlig Stemning der herskede. Vi vare saa glade og fornøjede, og jeg tror nok, at den Stemning i Virkeligheden har bredt sig ind over Rigsdagen. Jeg tror, det var en meget gavnlig Tur. Der var en eret Taler i Gaar, det ærede Medlem for Njøbenhavs Amts Vden Valgkreds (M. Klaujen), som beklagede sig over, at der i Regeringens Finanslooforslag ikke vises tilstrækkelig Interesse for Arbejderne. Jeg tror dog, det ærede Medlem gjorde Regeringen nogen Uret. Der er to vigtige Poster: flere Kirker og flere Lotterisedler. Jeg er ingenlunde en Tjende af Kirken, lige saa lidt som af Præsterne, men gennem den Erfaring, jeg har gennemgaaet i Livet, ved det, jeg har set hjemme og ude, er jeg kommen til det Resultat, at Kirkerens Højde og Kirkerens Antal mange Gange staa i omvendt Forhold til Religiositetens Dybde. Hvor der er de fleste Kirker, træffer man ofte det mest letfindige Liv. Da Vorherre var her nede paa Jorden, lod han Manna regne ned fra Himlen — og det var toldfrit, saa vidt jeg ved — han forvandlede Stene til Brød. Jeg tror, vi burde tage lidt mere Hensyn til Brødet og nære lidt mindre Interesse for de Stene, vi mure ind i Kirkebygningerne. Jeg har ikke noget imod Kirkerne, jeg tror, de have en gavnlig Mission, men jeg tror, det vilde være heldigt, hvis man tog de paatrængende Reformer frem i første Række, og deriblandt de Reformer, der gaa ud paa at skaffe de Født Brød, som mangle det. Arbejderne have selv her gennem deres Repræsentanter fremsat adskillige Fordringer, og jeg haaber, man vil møde dem med Velvilje. Jeg vil ønske, at man ikke efter tyft Mønster vil betragte Arbejdernes Repræsentanter som Tjender, men at man efter engelsk Mønster vil betragte dem og behandle dem som Landsmænd, som ærlige og loyale Borgere, der fremsatte deres Krav i den bedste Overbevisning om, at de derved gavne hele Samsfundets Udvikling. Man har ved mange Lejligheder vist en fjendtlig Stemning mod Arbejdernes Organisation, men jeg tror, man herved har gjort Arbejderne stor Uret. Vi have set, at Martusinderes Lovgivning ved Hjælp af Videnskab, ved Hjælp af Militær, ved Hjælp af Politikere, ikke har gjort nær det for Arbejderne, som Arbejderne selv i dette Aarhundrede have gjort for sig gennem deres Organisation, og derfor mener jeg, man bør vise denne Organisation Respekt, at man ikke

bør fordømme dem, fordi der fra Arbejdernes Side lejlighedsvis fremsættes urimelige Krav, lejlighedsvis føres et Sprog, man i andre Kredse ikke har været vant til. Jeg tror, man har gjort stor Uret mod Arbejderne, og derfor mener jeg, der er stor Anledning til at vise dem Overbærenhed, selv i Tilfælde, hvor de gaa lidt uden for de Grænser, som vi andre mene at maatte sætte. Man taler ofte i velttaaende Kredse om Arbejderne som Massen, Pøbelen. Der er en engelsk Forfatter, Thomas Carlyle, som har udtalt: „Disse Masser bestaa af Individer. Ethvert Individ har sit Hjerte, ethvert Individ har sine Længsler, sine Følelser, sine Sorger og sine Beskymlinger, og naar man stikker i et saadant Individ, flyder det Blod“. Denne Udtalelse gjorde stærkt Indtryk i England, og jeg tror ogsaa i Virkeligheden, der laa en dyb Moral deri. Jeg tror, det er højt uheldigt at se paa Arbejderne ned efter som plebs, som en Pøbel, man har Lov til, ikke at tage Hensyn til. For en Maanedes Tid siden var jeg i London, jeg kørte sent om Aftenen hjem til mit Hotel, da der op paa Sparvognen kom en lystloft Dreng, som folgte Abiser, en dejlig Dreng. Jeg købte en Avis af ham, og Drengen sprang ned af Vognen og forsvandt i Taagen. Dette vakte underlige Betragtninger hos mig. Vi, som ere saaledes stillede, at vi kunne tage os af vore Børn, bede med dem, og værne dem mod alt muligt ondt, vi have Anledning til at være tilfredse med vort eget Familieliv, men vi burde tage Hensyn til, at der er andre Individer, der ere lige saa berettigede til at stille Krav til Livets Lykke. Meget ofte se vi, at et saadant Barn ad Aare kommer tilbage til Samsfundet i den voksne Alder som Forbryder, og naar han kommer frem for Straffen, bliver han dømt, og mange Gange dømt ret haardt. Men naar man dømmes disse Mænd og Kvinder, burde man stille det Spørgsmaal: Hvad har Synderen forbrudt mod Samsfundet? Og dernæst: Hvad har Samsfundet forbrudt mod Synderen? Og derefter burde man drage Balancen, naar man dømmes. En Ting i alt Fald burde vi alle kunne være enige om, at ethvert Individ, selv den forfæstede Forbryder, er uskyldig i en Ting, og det er hans egen Tilværelse. Man har talt om, hvor Ansvaret hviler her i Folketinget, hvor Ansvaret hviler i Rigsdagen; man har søgt at vælte Ansvaret fra den ene Gruppe over paa den anden. Jeg tror imidlertid, at Ansvaret maa fordeles over samtlige af Rigsdagens Medlemmer, og fordeles efter stigende Skala. Jeg tror, de Mænd, der ere i Besiddelse af de største Evner, i Besiddelse af de rigeste